

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4101-30-05/2012
P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹ .
Kontroler	Małgorzata Chabiniak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85175 z dnia 3.01.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 37 im. Antoniego Ledóchowskiego w Szczecinie, ul. Rydla 6, 70-783 Szczecin ² .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Cymerman, Dyrektor Szkoły od 1.07.2011 r. Do dnia 30.06.2011 r. obowiązki Dyrektora Szkoły pełniła Pani Karina Kopczyńska-Janiszewska. (dowód: akta kontroli str. 4-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Szkoły w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności rzetelne opracowanie w okresie objętym kontrolą szkolnego programu profilaktyki³, w oparciu o rozpoznanie środowiska szkolnego i zidentyfikowanie występujących w nim zagrożeń, przy konstruowaniu obszarów działania korzystając z wyników ewaluacji SPP z lat poprzednich.

Planowanie działań profilaktycznych oparto na diagnozie zachowań problemowych uczniów, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców.

W Szkole przeprowadzono zalecenia Ministerstwa Edukacji Narodowej⁴ w zakresie przybliżenia uczniom i ich rodzicom problematyki tzw. „dopalaczy”.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli udzielana była w Szkole na zasadach określonych w obowiązujących przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁵ oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w tej samej sprawie⁶.

¹ Dalej: NIK.

² Dalej: Szkoła lub SP 37.

³ Dalej: SPP.

⁴ Pismo MEN z 5 października 2010 r., nr DZSE-3-AT-045-11/2010.

⁵ Dz.U. Nr 11, poz. 114 – uchylone z dniem 1 lutego 2011 r., dalej: rozporządzenie z dnia 7 stycznia 2003 r.

⁶ Dz. U. Nr 228, poz. 1487, dalej: rozporządzenie z dnia 17 listopada 2010 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 3 września 2012 r. w Szkole zatrudnionych było ogółem 103 nauczycieli i 2 pedagogów szkolnych. Do Szkoły uczęszczało ogółem 963 uczniów, w tym 289 zorganizowanych w 12 oddziałach klas V i VI.

(dowód: akta kontroli str. 6)

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁷, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Realizacja SPP należała do zadań Szkoły i została określona w § 3 pkt 4 i 5 i § 4 pkt 1 ppkt 5 jej Statutu. Za realizację SPP, na podstawie § 3 pkt 6 Statutu odpowiedzialni byli wychowawcy klas, nauczyciele przedmiotów, pedagog oraz pracownicy Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 30)

Za monitoring i koordynację przebiegu realizacji programu profilaktyki odpowiedzialna była Pani Karina Kopczyńska – Janiszewska, wicedyrektor Szkoły. Koordynowanie pomocy z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności podejmowanie działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z SPP i wspieranie nauczycieli w tym zakresie oraz prowadzenie edukacji prozdrowotnej, promocji zdrowia wśród uczniów, nauczycieli i rodziców należało do zadań pedagogów szkolnych Pań Eweliny Jeżewskiej – Iskry i Krystyny Kowalczyk (§ 29 Statutu Szkoły oraz zapisy w ich zakresach obowiązków). Na podstawie § 39 Statut Szkoły Dyrektor powołał z dniem 1.09.2007 r.⁸ Panią Ewelinę Jeżewską – Iskłę na koordynatora ds. bezpieczeństwa, do którego zadań należało m.in.

- podejmowanie działań o charakterze wczesnej interwencji, informacyjnych, edukacyjnych, środowiskowych, zapobiegawczych,
- koordynowanie realizacji i ewaluacji działań w zakresie bezpieczeństwa w ramach programu profilaktyki (m.in.: opracowanie z radą pedagogiczną, radą rodziców i samorządem uczniowskim⁹ programu działań mającego na celu podniesienie bezpieczeństwa w szkole i wyeliminowanie sytuacji trudnych)
- współpraca z RR, SU, Policją, Strażą Pożarną, sądem, środowiskiem lokalnym, fundacjami, stowarzyszeniami (m.in. w zakresie: zadań integrujących działania wychowawczy szkoły i rodziny, promocji zasad bezpieczeństwa, przyjmowania zgłoszeń, interwencji).

(dowód: akta kontroli str. 7-11, 44, 49-51)

W latach 2010-2012 obowiązywał SPP opracowany w I półroczu 2003 roku przez 3-osobowy zespół złożony z: Pani Kariny Kopczyńskiej – Janiszewskiej, Pani Małgorzaty Łabuń (wicedyrektora Szkoły do 31.08.2004 r.) i Pani Iwony Rybeńskiej – doradcy metodycznego. SPP stanowił Załącznik nr 2 do Statutu Szkoły i wraz ze Statutem, po uzyskaniu pozytywnej opinii RR, został uchwalony 16.06.2003 r. przez RP. Statut Szkoły na lata 2010/2011 – 2012/2012 wraz z Załącznikiem nr 2 był uchwalany, stosowanie do art. 54 ust. 4 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁰ (po pozytywnym

⁷ Dz.U. z 2009r., Nr 4, poz. 17.

⁸ Zarządzenie Dyrektora nr 1 z dnia 01 września 2007 r.

⁹ Dalej odpowiednio: RP – Rada Pedagogiczna, RR – Rada Rodziców, SU – Samorząd Uczniowski.

¹⁰ Dz. U. 256, poz. 2572 ze zm.

zaopiniowaniu przez RR i RP) przez RR i RP. Treść SPP w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 nie została zmieniona w stosunku do treści SPP uchwalonej 16.06.2003 r. SPP został opracowany w oparciu o wyniki obserwacji, ankiet i kwestionariuszy, wywiady z rodzicami, analizę dokumentacji szkolnej i dyskusję w zespołach uczniowskich, nauczycieli oraz rodziców. Wyniki diagnozy nie zostały zamieszczone w SPP.

(dowód: akta kontroli str. 18-87, 169-171)

Osoby odpowiedzialne za opracowanie SPP uczestniczyły 5.03.2003 r. w szkoleniu prowadzonym przez Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli CDiGN nt. „Budowanie i wdrażanie programów profilaktycznych w oparciu o potrzeby środowiska edukacyjnego” a Pani Karina Kopczyńska – Janiszewska – 24.09.2008 r. w szkoleniu organizowanym przez Zachodniopomorskie Centrum Edukacyjne w Szczecinie Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli¹¹ nt. „Nowelizacja statutów oraz innych dokumentów opracowywanych przez szkoły, placówki oświatowe i organy je prowadzące”.

(dowód: akta kontroli str. 18-19)

Cele działań profilaktycznych określonych w SPP były następujące:

- pomoc uczniowi w budowaniu wiedzy o samym sobie,
- nabywaniu umiejętności psychologicznych i społecznych
- prowadzenie zdrowego stylu życia.

(dowód: akta kontroli str. 19, 59)

Działania z zakresu profilaktyki nie stanowiły w SPP samodzielnego obszaru działań profilaktycznych, stanowiły element oddziaływań Szkoły ukierunkowanych na inne cele SPP, w szczególności podniesienia poziomu bezpieczeństwa, promowania bezpiecznego stylu życia, poprawy relacji interpersonalnych wśród uczniów, w ich rodzinach oraz w środowisku lokalnym, zmniejszenia liczby zachowań ujawniających agresję i przemoc. SPP zakładał wyposażenie uczniów w umiejętności oraz osobowe wzorce wspomagające pojawianie się pożądanых i akceptowanych społecznie zachowań, wzrost kompetencji uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie różnicowania patologii, poznania sposobów radzenia sobie w sytuacji agresji, przemocy i uzależnień. Cele szczegółowe, w tym zadania w zakresie profilaktyki uzależnień, określone w SPP były następujące:

- kształtowanie postaw asertywnych wobec presji rówieśniczej, nałogów i mediów, w tym obrona przed naciskiem otoczenia - asertywna odmowa (postawy asertywne a agresywne i uległe, zachowania asertywne, jak powiedzieć „nie”, asertywna odmowa, asertywność przeciw agresji, asertywne zachowania),
- budowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem, agresją i przemocą (agresja, jej przejawy i skutki, określenie zachowań agresywnych, agresja w naszym otoczeniu i w życiu, dlaczego ludzie używają przemocy, przeciwdziałanie agresji, przemoc – jaka jest i jak sobie z nią radzić),
- kształtowanie zdrowego stylu życia i ochrony przed zagrożeniami dla człowieka:
 - przeciwdziałanie nikotynizmowi: dlaczego nikotynizm jest problemem, palić czy nie, zdecyduj sam, społeczny wymiar nikotynizmu,
 - przeciwdziałanie uzależnieniom: czym jest alkohol, nikotyna i narkotyki, podstawowe wiadomości o środkach odurzających, uzależniających, na czym polega uzależnienie i nadużywanie środków odurzających, podejmowanie racjonalnych decyzji związanych z alkoholem, nikotyną i innymi środkami uzależniającymi,

¹¹ Dalej: ZCE.

- higieniczny tryb życia: sposoby spędzania wolnego czasu, planowanie i organizowanie własnych zajęć w ciągu dnia, zachowanie bezpieczeństwa i higieny we własnej klasie, szkole, podczas nauki i zabawy, zdrowe i dobre życie, umiejętność dbania o własne zdrowie, unikanie substancji szkodliwych.

(dowód: akta kontroli str. 59-87, 131-138)

Do realizacji ww. celów przewidziano konkretne zadania, formy ich realizacji (prelekcje, pogadanki, przedstawienia teatralne, szkolenia, warsztaty), realizatorów (wychowawcy, pedagog szkolny, nauczyciele przedmiotów, pielęgniarka szkolna), odbiorców działania (uczniowie, rodzice, nauczyciele). Cele programu nie były mierzalne (nie określono wskaźników do ich osiągnięcia). Ich realizacja miała prowadzić do wzrostu świadomości o: szkodliwym wpływie używek (nikotyna, alkoholu, narkotyków) na zdrowie człowieka, uzależnieniu od środków medialnych zmian złych nawyków żywieniowych, umiejętności radzenia sobie ze stresem, nabycie przez uczniów umiejętności odmawiania, empatii, poprawnej komunikacji SPP zakładał realizację celów w ciągu całego roku szkolnego (w systemie rocznym).

(dowód: akta kontroli str. 67-85)

SP 37 współpracowała m.in. z Komendą Miejską Policji w Szczecinie, Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną nr 2 w Szczecinie, Strażą Miejską, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Szczecinie, Stowarzyszeniem „Stricte” w zakresie m.in. prowadzenia prelekcji nt. uzależnień, przeciwdziałania agresji, przemocy. W SPP nie przewidziano prowadzenia programów profilaktycznych, których skuteczność została potwierdzona.

(dowód: akta kontroli str. 19, 69)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił: *„W szkole nie realizowano zewnętrznych programów z zakresu profilaktyki ponieważ Szkolny Program Profilaktyki zawiera szerokie ujęcie z zakresu profilaktyki i prewencji, programy klasowe wychowawczo-profilaktyczne opracowuje i dostosowuje się do potrzeby konkretnych grup uczniowskich i problemów, które się pojawiają. Pozwala to na większą skuteczność działań skierowaną na określoną grupę lub problem. W szkole nie odnotowano incydentów związanych z używaniem środków psychoaktywnych, w związku z czym nie było konieczności korzystania z programów rekomendowanych zewnętrznych, a zakres treści o uzależnieniach w Szkolnym Programie Profilaktyki na potrzeby szkoły jest wystarczający.”*

(dowód: akta kontroli str. 166-168)

SPP zakładał działania z poziomu profilaktyki uniwersalnej, skierowane do uczniów wszystkich klas, natomiast z zakresu profilaktyki uzależnień do wszystkich uczniów klas IV – VI, rodziców uczniów oraz nauczycieli i wychowawców.

(dowód: akta kontroli str. 19, 57, 71-85)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił: *„Szkoła prowadzi systematyczną edukację prozdrowotną, promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży zgodnie z założeniami programu profilaktyki szkoły oraz programów wychowawczo-profilaktycznych klas. Szkolny Program Profilaktyki zakłada profilaktykę uniwersalną. W Szkole Podstawowej nie było potrzeby planowania działań z zakresu profilaktyki selektywnej ponieważ do szkoły uczęszczają dzieci w wieku 6-12 lat i nie stwierdzono zagrożeń związanych z narkomanią.”*

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

Równolegle do SPP w Szkole były opracowywane i uchwalane (wraz ze Statutem Szkoły na każdy rok szkolny, w formie dokumentu pn. „Załącznik do Programu Wychowawczego i Programu Profilaktyki na rok szkolny ” obszary działań

programu wychowawczego i profilaktyki w SP 37 dla klas 0-VI¹². Odp na lata szkolne 2010/2011 i 2011/2012 zakładały koncepcje działania, cele i efekty zgodne i spójne z SPP.

(dowód: akta kontroli str. 53-107)

Podstawą do opracowania corocznych obszarów działań w okresie objętym kontrolą były (zamieszczane po każdym semestrze w Księdze Protokołów w postaci wniosków z realizacji SPP):

- wyniki diagnozy dydaktyczno - profilaktycznej zawarte w „Ankietach klasyfikacyjnych” (w roku szkolnym 2010-2011) i „Protokołach klasyfikacji” (w roku szkolnym 2011-2012), sporządzanych po zakończeniu każdego semestru, zawierających ocenę realizacji działań z zakresu programu wychowawczego i profilaktycznego w klasie (czy osiągnięto założone cele) w formie opisowej i wnioski do dalszej pracy,
- sprawozdania z realizacji SPP w klasie ... zawarte w dziennikach lekcyjnych klas IV-VI w formie tabelarycznej pn. „Obszary działań programu wychowawczego i profilaktyki w roku szkolnymw klasie ...”, którym wskazano: realizowane w klasie obszary działań z zakresu profilaktyki, formy i metody realizacji, okres realizacji (daty realizacji) oraz propozycję ewaluacji programu,
- sprawozdania z pracy pedagoga szkolnego za każdy semestr (w roku szkolny 2010/2011, 2011/2012).

Zgodnie z wynikami zawartymi w ww. dokumentach, do głównych zachowań problemowych występujących wśród uczniów SP 37 należały: nieprawidłowe zachowania w grupie, przemoc i agresja oraz trudności dydaktyczno-wychowawcze. W SP nie występowały problemy z działaniami ryzykownymi związanymi z używaniem środków psychoaktywnych oraz środków uzależniających (nikotyna, alkohol, leki uspokajające, dopalacze, narkotyki).

(dowód: akta kontroli str. 18-20)

Realizacji zadań z zakresu profilaktyki narkomani i uzależnień w badanym okresie przypisano następujące odp:

- 1) bezpieczeństwo w tym m.in. bezpieczeństwo w kontaktach z obcymi, bezpieczne spędzanie ferii, wakacji i czasu wolnego, realizowane przez pedagoga szkolnego, wychowawców klas, nauczycieli przedmiotów i przy współpracy z Policją w formie analizy zagrożeń, pogadań na lekcjach wychowawczych, filmów, inscenizacji, drama, prac plastycznych, gazetki ścienne, regulaminów zachowania się na wycieczce, kół zainteresowań,
- 2) promocja zdrowego stylu życia, w tym m.in.:
 - kształtowanie odpowiedzialności za własne zdrowie (uświadomienie wartości zdrowia, propagowanie zdrowego stylu życia, nawyki i przyzwyczajenia higieniczno- zdrowotne),
 - uświadomienie istoty uzależnień (rodzaje uzależnień, wpływ uzależnień),
 - krytyczny stosunek do mediów, niebezpieczeństwa sieci,
 - przewidywanie konsekwencji ryzykownych zachowań w szkole i poza nią, realizowane przez pedagogów szkolnych, wychowawców klas, nauczycieli przedmiotów, pielęgniarkę szkolną w formie: pogadań, dyskusji, wystaw, gazetek ściennych, redagowania ulotek, propagandy wizualnej, warsztatów, modelowania zachowań konstruktywnych, akcji: „Mamo, tato nie pal”, „Żyj zdrowo, jedz kolorowo”, „Zdrowy uśmiech”, „Mówię NIE!”, aktywne formy wypoczynku, pierwszej pomocy w niektórych urazach, telefony alarmowe,

¹² Dalej: odp.

3) umiejętności psychologiczne i społeczne uczniów (kształtowanie społecznie akceptowanych zachowań), w tym m.in.:

- dojrzewanie emocjonalne – wyrażanie uczuć i emocji (refleksja nad własnymi przeżyciami, pomoc w radzeniu sobie z przykrymi emocjami),
- budowanie obrazu własnej osoby (nabywanie umiejętności dokonywania samooceny, wzmacnianie poczucia własnej wartości, dokonywanie właściwych wyborów),
- tworzenie relacji z innymi (znaczenie postawy asertywnej, konstruktywne przezwyciężanie konfliktów, eliminowanie agresji słownej i czynnej, kształtowanie postaw tolerancji, poczucia solidarności z innymi),

realizowane przez pedagoga szkolnego, wychowawców klas, nauczycieli przedmiotów, socjoterapeutów, opiekunów kół i organizacji w formie: nauki technik relaksacyjnych, ćwiczeń dramy, treningów twórczego rozwiązywania problemów i właściwych sposobów komunikacji, warsztatów asertywności i empatii, symulacji sytuacji i zachowań i ich analiza, osiągnięć, dyskusji, pogadanki, uczenia negocjacji, tworzenia kodeksów i norm współżycia,

4) doskonalenie wiedzy psychologiczno – pedagogicznej przez nauczycieli w formie kursów, warsztatów, szkoleniowych rad pedagogicznych, doposażenie biblioteki w materiały dotyczące profilaktyki.

(dowód: akta kontroli str. 88-107, 131-138)

SPP zakładał przeprowadzenie ewaluacji po zakończeniu okresu realizacji odp określonych w SPP (semestr, rok szkolny) poprzez przeprowadzenie ankiet wśród uczniów, rodziców i nauczycieli, opracowanie i przedstawienie uzyskanych wyników na radzie pedagogicznej, modyfikacja programu na podstawie wyników uzyskanych z narzędzi diagnostycznych. Celem ewaluacji miało być poszukiwanie odpowiedzi na pytania: co się wydarzyło w trakcie realizacji programu i dlaczego, czy działania zakończyły się sukcesem tzn. czy osiągnięto wybrany cel, wykonano zaplanowane działania.

(dowód: akta kontroli str. 19,85-87)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w opisanym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

Na lata szkolne objęte kontrolą w Szkole opracowano Plany Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli¹³, w których ujęto 9 szkoleń w zakresie umiejętności profilaktycznych:

1) rok szkolny 2010/2011:

- „Uzależnienie od dopalaczy”, szkolenie dla wychowawców klas IV-VI oraz pedagogów szkolnych, realizator - Straż Miejska i Komenda Miejska Policji,
- „Odpowiedzialność karna, cywilna oraz zawodowa nauczyciela w związku z bezpieczeństwem ucznia w szkole”, szkolenie dla 51 nauczycieli (tj. 52,04 % ogółu), realizator - Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie,
- „Praca z dzieckiem z zaburzeniami emocjonalnymi - praca z uczniem trudnym; pomoc wychowawcza, terapeutyczna i specjalistyczna”, wykład i warsztaty dla 67 nauczycieli (tj. 65 % ogółu), realizator - ZCE,
- „Praca z dzieckiem z zaburzeniami emocjonalnymi i psychiatrycznymi - praca z uczniem trudnym; pomoc wychowawcza, terapeutyczna i specjalistyczna” – szkolenie dla 68 nauczycieli (tj. 66 % ogółu), realizator – ZCE,
- „Zebrania z rodzicami inaczej. Jak zachęcić rodziców do aktywnej współpracy ze szkołą, wykład i warsztaty dla 68 nauczycieli (tj. 66 % ogółu), realizator – ZCE,

¹³ Dalej: WDN.

- „Komunikacja interpersonalna w środowisku szkolnym” wykład dla 60 nauczycieli (tj. 66 % ogółu), realizator – ZCE,

2) rok szkolny 2011/2012:

- „Zebrania z rodzicami inaczej. Jak zachęcić rodziców do aktywnej współpracy ze szkołą: wykład i warsztaty dla 34 nauczycieli (tj. 33 % ogółu), planowany realizator – ZCE,
- „Indywidualne podejście do każdego dziecka . Stwarzanie możliwości rozwoju. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna uczniom w szkole” warsztaty dla 24 nauczycieli (tj. 27,08 % ogółu), planowany realizator – ZCE,
- „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w świetle nowych rozporządzeń. Konstruowanie programów wsparcia i indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych” warsztaty dla 51 nauczycieli (tj. 49,04 % ogółu), planowany realizator – ZCE,

(dowód: akta kontroli str. 130)

Działania przewidziane w WDN zostały zaprojektowane na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród nauczycieli i były spójne z SPP. W okresie objętym kontrolą WDN nie przewidywał szkoleń w zakresie profilaktyki narkomanii.

(dowód: akta kontroli str. 130)

Dyrektor wyjaśnił: „Wewnątrzszkolne Doskonalenie Nauczycieli prowadzone jest w oparciu o priorytety polityki oświatowej państwa na określony rok szkolny, rzeczywiste oczekiwania, potrzeby i problemy szkoły, w szczególności szkolenia obejmują obszary z deficytami wiedzy i umiejętności w określonych obszarach oraz zmieniających się oczekiwaniach i potrzebach ucznia. W związku z brakiem zaistnienia przypadków zagrażających uzależnieniom w tym narkomanią szkoła nie prowadziła szkoleń Rady Pedagogicznej w tym zakresie, a wiedza nauczycieli na ten temat jest wystarczająca. Nauczyciele uczestniczą również w prelekcjach skierowanych do rodziców.”

(dowód: akta kontroli str. 166-168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu
faktycznego

Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia z 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem¹⁴, nie została w Szkole opracowana. Statut Szkoły nie przewidywał utworzenia ww. strategii.

(dowód: akta kontroli str. 108)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w Szkole „nie odnotowano przypadków zagrożeń uzależnieniami dzieci. Opracowano i wdrożono programy: Program Wychowawczy Szkoły i Program Profilaktyki Szkoły. W przypadku zaistnienia incydentalnego zdarzenia lub podejrzenia zagrożenia uzależnieniem. w szkole opracowano „Procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytucją w Szkole Podstawowej nr 37 w Szczecinie” na rok szkolny 2010/2011; 2011/2012; 2012/2013. Szkoła prowadzi systematyczną edukację prozdrowotną, promocji zdrowia psychicznego

¹⁴ Dz. U. Nr 26, poz. 226, dalej: rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r.

i zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży zgodnie z założeniami programu profilaktyki szkoły oraz programów wychowawczo-profilaktycznych klas.”

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

W Szkole wykorzystano niektóre elementy strategii, wymienione w ww. przepisie rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. W okresie objętym kontrolą w Szkole funkcjonowały:

- procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń i były one zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką (na rok szkolny 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013),
- procedury zachowania bezpieczeństwa uczniów,
- plany wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, w tym w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 108-127)

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń były zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką.

(dowód: akta kontroli str. 109-117)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność SP 37 w zakresie opisanym w pkt 1.

Ocena częściowa

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. Działania z zakresu profilaktyki uzależnień stanowiły w Szkole jeden z elementów promocji zdrowego stylu życia. W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 w SP 37 zrealizowane zostały następujące działania z zakresu profilaktyki uzależnień wynikające z SPP i odp:

1) zajęcia w formie pogadarek i warsztatów prowadzone na lekcjach wychowawczych przez wychowawców klas nt.:

- odmowa przed naciskami otoczenia – asertywna obrona (klasy IV-VI),
- sztuka odmawiania, kształtowanie umiejętności szacowania ryzyka i zagrożeń, (klasy I-VI),
- zapobieganie agresji i przemocy (klasy I-VI),
- kształtowanie odpowiedzialności za własne zdrowie: propagowanie zdrowego stylu życia, uświadczenie wartości zdrowia, nawyki i przyzwyczajenia higieniczno- zdrowotne, sposoby spędzania wolnego czasu (klasy I-VI),
- krytyczny stosunek do mediów, niebezpieczeństwa sieci (klasy I-VI),

2) szkolenie dla klas VI prowadzone przez pedagoga szkolnego w formie pogadanki i warsztatów: „Zagrożenie życia-substancje psychoaktywne” (w roku szkolnym 2010/2011) i „W jaki sposób ludzie poprawiają swoje samopoczucie?”. Szkodliwość substancji chemicznych zmieniających świadomość” (w roku szkolnym 2011/2012),

3) prelekcja na godzinie wychowawczej w klasach I-VI prowadzona przez szkolnego koordynatora ds. promocji zdrowia nt. „Mamo, tato nie pal” połączona z wystawą plakatów wykonanych przez uczniów i konkursem (w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012),

4) prelekcja z wykorzystaniem środków audiowizualnych prowadzona przez prelegentów ze Straży Miejskiej w Szczecinie w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 w klasach VI pt. „Cyberprzemoc”,

5) zajęcia warsztatowe w zakresie profilaktyki selektywnej „Nie daj się zwariować, stres da się opanować” dla 16 uczniów klas VI w roku szkolnym 2011/2012, realizowane przez Stowarzyszenie „Stricte”,

(dowód: akta kontroli str. 129, 131-138)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił „Wszyscy uczniowie klas VI i ich rodzice zostali poinformowani o odbywających się warsztatach z zakresu profilaktyki stresu prowadzonych przez Stowarzyszenie „Stricte”. Zainteresowani rodzice wyrazili pisemną zgodę na udział dzieci w warsztatach „Nie daj się zwariować, stres da się opanować”. Były one prowadzone na zasadzie dobrowolności udziału. Szkoła prowadzi szereg różnorodnych zajęć służących podnoszeniu umiejętności psychospołecznych uczniów, w związku z tym nie istnieje problem stygmatyzacji dzieci z powodu uczestnictwa w określonych zajęciach profilaktycznych, terapeutycznych, socjoterapeutycznych, wyrównawczych, rewalidacyjnych i innych. Uczniowie są wdrażani do szeroko pojętej tolerancji wobec otoczenia.”

(dowód: akta kontroli str. 16-169)

6) prelekcje dla rodziców prowadzone przez:

- szkolnego koordynatora ds. promocji zdrowia w roku szkolnym 2011/2012 nt.: „Patrz co pije Twoje dziecko”, na prelekcji rodzicom wręczono ulotki,
- prelegentów ze Straży Miejskiej oraz z Komendy Miejskiej Policji w roku szkolnym 2010/2011 nt. „Uzależnienie od dopalaczy”, prelekcja pokazowa z wykorzystaniem środków audiowizualnych w której uczestniczyli również wychowawcy klas IV-VI oraz pedagodzy szkolni,
- prelegenta z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie, w roku szkolnym 2011/2012, nt. „Nie pal przy mnie proszę”,
- prelegenta z Komendy Miejskiej Policji, w roku szkolnym 2010/2011, „Cyberprzemoc”,

(dowód: akta kontroli str. 130-138)

7) ujęte w WDN szkolenia i warsztaty dla nauczycieli, realizowane przez ZCE nt:

- „Praca z uczniem trudnym. Pomoc wychowawcza, terapeutyczna i specjalistyczna: „Praca z dzieckiem z zaburzeniami emocjonalnymi”¹⁵ i „Uczeń z zaburzeniami emocjonalnymi i psychiatrycznymi w szkole”¹⁶,
- „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w świetle nowych rozporządzeń. Konstruowanie programów wsparcia i indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych”¹⁷,
- „Indywidualne podejście do każdego dziecka. Stwarzanie możliwości rozwoju. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna uczniom w szkole”¹⁸,
- „Komunikacja interpersonalna w środowisku szkolnym” dla 60 nauczycieli (tj. 66 % ogółu),
- oraz prelegenta z Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie nt. „Odpowiedzialność karna, cywilna oraz zawodowa nauczyciela w związku z bezpieczeństwem ucznia w szkole”¹⁹.

W szkoleniach uczestniczyła zaplanowana w WDN liczba nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 130)

¹⁵ Przeszkolono 67 nauczycieli tj. 65% ogółu.

¹⁶ Przeszkolono 68 nauczycieli w r. szk. 2010/2011 (66% ogółu) i 34 nauczycieli w r. szk. 2011/2012 (33% ogółu).

¹⁷ Warsztaty dla 51 nauczycieli tj. 49,04 % ogółu.

¹⁸ Warsztaty dla 24 nauczycieli tj. 27,08 % ogółu.

¹⁹ Przeszkolono 51 nauczycieli tj. 52,04% ogółu.

2.1.2. Wszystkie zaplanowane działania przewidziane w WDN, obejmujące doskonalenie umiejętności profilaktycznych nauczycieli poprzez uczestnictwo w szkoleniach i warsztatach, zostały zrealizowane zgodnie z dyspozycją zawartą w § 2 pkt 5 rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. Na realizację ww. działań Szkoła poniosła wydatki w wysokości 6.540 zł (w roku szkolnym 2010/2011) finansowane ze środków własnych Szkoły:

- Praca z dzieckiem z zaburzeniami emocjonalnymi - 500 zł,
- Uczeń z zaburzeniami emocjonalnymi i psychiatrycznymi w szkole - 640 zł,
- Komunikacja interpersonalna w środowisku szkolnym- 5.400 zł.

(dowód: akta kontroli str. 130)

2.1.3. Dyrektor Szkoły nie weryfikował posiadania przez zewnętrznych realizatorów prelekcji uprawnień pedagogicznych.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił: „Szkoła nie weryfikowała uprawnień pedagogicznych zewnętrznych realizatorów prelekcji, gdyż prowadzone one były przez specjalistów z danych dziedzin wytypowanych przez instytucje państwowe (Komenda Wojewódzka Policji, Komenda Miejska Policji, Straż Miejska, Wojewódzka Stacja Epidemiologiczna, Miejska Stacja Epidemiologiczna). Prelegenci przekazywali wiedzę rodzicom i dzieciom z zakresu swoich dziedzin i prowadzone prelekcje nie wymagały wszechstronnej wiedzy metodycznej.”

(dowód: akta kontroli str. 129, 166-169)

2.1.4. SP 37 prowadziła pedagogizację rodziców z zakresu profilaktyki, w tym również profilaktyki uzależnień. Rodzice otrzymywali podczas zebrań z rodzicami informacje o planowanych zebraniach i pedagogizacjach na cały rok szkolny. Informacje te były publikowane na stronie internetowej szkoły oraz w gablocie informacyjnej na holu głównym. Ponadto przed każdym zebraniem rodzice otrzymywali informacje od wychowawców klas o miejscu, godzinie spotkania w zeszytach do korespondencji z rodzicami. Wspólnie z wychowawcami klas rodzice uczestniczyli w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 w spotkaniach z zakresu profilaktyki („Patrz co pije Twoje dziecko”, „Uzależnienie od dopalaczy”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Cyberprzemoc”). Podczas prelekcji rodzice uzyskiwali dodatkowe informacje z zakresu profilaktyki oraz sposobach i miejscach uzyskania dodatkowej pomocy (nr telefonów, adresy, miejsca – wizytówki, ulotki itp.). W sytuacjach trudnych informacje o możliwości pomocy zewnętrznych instytucji rodzice pozyskiwali również u pedagogów szkolnych oraz z tablicy informacyjnej przy gabinecie 112.”

(dowód: akta kontroli str. 12-17, 129-130)

2.1.5. W Szkole nie wykorzystano materiałów zaproponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w opracowaniu „Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących.”

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

Dyrektor wyjaśnił: „W działaniach profilaktycznych wykorzystywano materiały ze szkolenia „Świat narkotyków”, dostępne materiały ze stron internetowych, ulotkę „Chemiczna pułapka”, plakatu pozyskanego od Straży Miejskiej oraz z programu profilaktycznego pt. „Drugi elementarz”.

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

2.1.6. W okresie objętym kontrolą pedagodzy szkolni zostali przeszkoleni w zakresie programu profilaktyki palenia tytoniu „Nie pal przy mnie proszę”²⁰ oraz dopalaczy: „Stop dopalaczom. Odpowiedź na zagrożenia współczesności – Dopalcze na scenie

²⁰ szkolenie prowadzone przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Szczecinie,

substancji psychoaktywnych w Polsce a podstawy nowoczesnej psychoprofilaktyki”²¹. Pedagodzy szkolni zostali przeszkoleni w profilaktyce uzależnień, jednakże żadne z tych szkoleń nie odbyło się w okresie objętym kontrolą²².

(dowód: akta kontroli str. 139)

2.1.7. Po zakończeniu lat szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 przeprowadzono ewaluację SPP. Ewaluację sporządzano na podstawie wyników:

- diagnozy dydaktyczno – profilaktycznej zawartej w „Ankietach klasyfikacyjnych” (w roku szkolnym 2010-2011) i „Protokołach klasyfikacji” (w roku szkolnym 2011-2012), sporządzanej po zakończeniu każdego semestru, zawierającej ocenę realizacji działań z zakresu programu wychowawczego i profilaktycznego w klasie (czy osiągnięto założone cele) w formie opisowej i wnioski do dalszej pracy,
- sprawozdań z realizacji programu profilaktyki w klasie ... zawartych w dziennikach lekcyjnych klas IV-VI w formie tabelarycznej pn. „Obszary działań programu wychowawczego i profilaktyki w roku szkolnymw klasie ...”, którym wskazano: realizowane w klasie obszary działań z zakresu profilaktyki, formy i metody realizacji, okres realizacji (daty realizacji) oraz propozycję ewaluacji programu,
- sprawozdań z pracy pedagoga szkolnego za każdy semestr (rok szkolny 2010/2011, 2011/2012) zawierających informacje: o przeprowadzonych działaniach (rodzaj działania) o współpracy z podmiotami zewnętrznymi (Komenda Policji, Straż Miejska, MOPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna), sytuacji rodzinnej i pomocy finansowej dla uczniów, o problemach wychowawczych oraz wnioski do pracy na kolejny semestr.

(dowód: akta kontroli str. 18-20)

W dniu 30.08.2011 r. na posiedzeniu RP dyrektor powołał Komisję Ewaluacji Wewnętrznej, która na przełomie listopada i grudnia 2011 r. dokonała oceny skuteczności podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych, adekwatności treści Programu wychowawczego i profilaktyki w odniesieniu do obserwowanych zachowań i postaw uczniów²³.

(dowód: akta kontroli str.20, 140-165)

Ww. dokumenty, podsumowujące realizację SPP, zostały przyjęte przez Radę Pedagogiczną na posiedzeniu RP podsumowującej każdy semestr w roku szkolnym 2010/2011 – 2011/2012. Sformułowane na RP wnioski dotyczące oceny realizacji programu były wykorzystywane przy konstruowaniu SPP na kolejny rok szkolny.

(dowód: akta kontroli str.18-20)

Dyrektor wyjaśnił: „Szkoła dokonuje systematycznej ewaluacji efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych. W miarę potrzeb odbywa się wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży.”

(dowód: akta kontroli str.17-20)

²¹ szkolenie prowadzone przez Urząd Miasta Szczecin, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, prowadzący – Tomasz Zakrzewski, psycholog, ekspert Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii w Warszawie.

²² Kurs „Bezpieczeństwo w szkole”(m.in. przemoc w środowiskach szkolnych – uwarunkowania, profilaktyka; zwalczanie, narkomania w szkole – prawo, doświadczenia , profilaktyka) organizowany przez Studium Prawa Europejskiego w r.szk. 2007/2008, Kurs doskonalący dla koordynatorów do spraw bezpieczeństwa w szkołach i placówkach (m.in. praca z dzieckiem trudnym, przepisy prawne, zjawisko pedofilii, problem uzależnień, rekomendowane programy profilaktyczne) organizowany przez Akademię Umiejętności Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Szczecinie w r. szk. 2008/2009.

²³ Badanie przeprowadzono za pomocą kwestionariuszy w formie anonimowych ankiet (w zakresie czy w SPP i Programie Wychowawczym zostały uwzględnione oczekiwania uczniów w zakresie kształcenia postaw i zachowań oraz czy treści Programu są dostosowane do wieku i dojrzałości emocjonalnej uczniów), którymi objęto: 101 rodziców uczniów klas I-III, 97 rodziców uczniów1) klas V, 146 uczniów klas III, 136 uczniów klas V, 23 wychowawców klas III-VI. Grupa ankietowana została wybrana ze względu na możliwość wdrożenia wniosków z ankiet w dalszym etapie edukacyjnym (po zakończeniu edukacji w klasach I-III. I klasy V będące w trakcie II etapu edukacyjnego.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Opis stanu
faktycznego

1.1. Podejmowanie działań interwencyjnych

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 na terenie Szkoły nie miały miejsca zdarzenia dotyczące używania, posiadania lub sprzedawania środków odurzających przez uczniów, stąd też nie wystąpiła konieczność podjęcia działań interwencyjnych.
(dowód: akta kontroli str. 140)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Szkoły w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie wystąpiło zjawisko uzależnienia lub zagrożenia uzależnieniem wśród uczniów, nie udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przypadkach zagrożenia uzależnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 140)

W badanym okresie Szkoła współpracowała z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 2 w Szczecinie w zakresie okresowych przesiewowych badań logopedycznych dla grup „zerowych”, badań pedagogiczno-psychologicznych uczniów szkoły, konsultacji dla pedagogów szkolnych w zakresie zmian przepisów prawnych dotyczących opieki psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w sytuacjach trudnych.

(dowód: akta kontroli str. 7-8, 12-17, 140)

Ustalono

W działalności SP 37 w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Szkoły w zakresie opisanym pkt 2.

Ocena częściowa

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁴ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia

Kontroler

Małgorzata Chabiniak
starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

²⁴ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., dalej: ustawa o NIK.